

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра філософії та культурології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філологічного факультету

/проф. Борис БУНЧУК/

“12” серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

АКСІОЛОГІЯ ЗНАННЯ
вибіркова

Освітньо-професійна програма «Філософія»

Спеціальність 033 Філософія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

філологічний факультет

Мова навчання українська

Чернівці 2024 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни Аксіологія знання складена відповідно до освітньо-професійної програми «Філософія», спеціальності 033 Філософія, другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 9 від «26» червня 2024 р.).

Розробник: **Рошкулець Роман Георгійович**, кандидат філософських наук, доцент

Викладач: **Рошкулець Роман Георгійович**, кандидат філософських наук, доцент

Погоджено з гарантом ОП і затверджено на засіданні кафедри філософії та культурології
Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

Завідувач кафедри філософії та культурології

(підпис)

Ольга РУПТАШ

Схвалено методичною радою філологічного факультету

Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

Голова методичної ради філологічного факультету

(підпис)

Алла АНТОФІЙЧУК

1. Мета навчальної дисципліни – аналіз потенціалістичної моделі аксіології знання, в основу якої покладено структуру духовно-практичної взаємодії людини зі світом, принцип взаємозумовленості епістемних, етичних, естетичних і сакральних-метафізичних аспектів істини.

Вивчення курсу підвищує рівень методологічної підготовки майбутніх філософів-науковців, поглиблює розуміння філософсько-наукової картини світу.

2. Результати навчання.

У результаті вибору й вивчення «Аксіології знання» студенти зможуть:

- критично осмислювати, аналізувати та оцінювати філософські тексти, застосовувати релевантні методи їх аналізу та інтерпретації (ПРН7);
- розуміти зв'язки філософії з іншими напрямками філософського дискурсу та іншими інтелектуальними й гуманітарними практиками (ПРН8);
- брати участь у наукових дискусіях з філософії та міждисциплінарних проблем, обговореннях філософських питань з експертами з інших галузей знань (ПРН10);
- аналізувати, оцінювати і прогнозувати соціальні, політичні, економічні та культурні процеси із застосуванням фахових знань та спеціалізованих навичок розв'язання складних задач філософії (ПРН11);
- використовувати набуті знання в практиці європейської та євроатлантичної інтеграції України, зокрема проводити світоглядний аналіз та етико-ціннісну експертизу інтеграційних процесів (ПРН12).

Для отримання таких результатів студенти повинні **знати**:

- предмет, завдання і функції аксіології, зокрема в царині науки і техніки;
- роль цінностей в науці і науково-технічному поступі людства;
- ціннісні пріоритети сучасного наукового пізнання;
- засади взаємозумовленості епістемних, етичних, естетичних і сакральних-метафізичних аспектів істини;

вміти:

- використовувати історико-філософську спадщину в осмисленні та розв'язанні сучасних проблем;
- усвідомлювати зв'язки філософської спеціалізації з іншими інтелектуальними, науковими й гуманітарними практиками;
- формулювати та аргументувати актуальні філософські ідеї, доказово й обґрунтовано викладати результати дослідження;
- критично працювати з філософськими текстами, застосовувати різні методи аналізу та інтерпретації;
- здійснювати аналіз, оцінку і прогнозування соціальних, політичних, економічних та культурних процесів із застосуванням фахових знань;
- професійно проводити світоглядний аналіз та етико-ціннісну експертизу європейської та євроатлантичної інтеграції України.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю	
			кредитів	годин	лекції	Практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання		
Денна	1	2	6	180	30		15			135		Екзамен

3.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	разом	у тому числі					ра зо м	у тому числі					
		л	с	л б	І н д	с.р.		л	с	ла б	ін д	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Аксиологія наукового знання												
1.1. Витоки і горизонти аксиології науки		2	1			15							
1.2. Потенціалістичне розуміння цінності		2	1			15							
1.3. Модель аксиології наукового знання		4	2			15							
	Змістовий модуль 2. Ціннісні параметри мислення												
2.1. Істина раціональна та ірраціональна		4	1			15							
2.2. Добро в інтелектуальному контексті		4	2			15							
2.3. Краса – чуттєвий образ істинності		2	1			15							
	Змістовий модуль 3. Знання в аксіосфері культури												
3.1. Пізнання, світогляд і релігійна віра		4	2			15							
3.2. Цінності науки і культура виховання		4	2			15							
3.3. Потенціалізм і сучасна картина світу		4	3			15							
Разом годин		30	15			135							

3.3. Теми семінарських занять

№	Назва теми
1	Витоки і горизонти аксіології науки
2	Потенціалістичне розуміння цінності
3	Модель аксіології наукового знання
4	Істина раціональна та ірраціональна
5	Добро в інтелектуальному контексті
6	Краса – чуттєвий образ істинності
7	Пізнання, світогляд і релігійна віра
8	Цінності науки і культура виховання
9	Потенціалізм і сучасна картина світу

3.4. Самостійна робота

№	Назва теми
1	Історія взаємозв'язків гносеології та аксіології
2	Поняття «потенція», «потенціал». Розвиток актуалізму та потенціалізму
3	Цінності в науці. Інтерналізм, екстерналізм
4	Роль цінностей в ключових концепціях істини
5	Етичний вимір наукового пізнання. Трансформація етики науки
6	Модифікація «золотих стандартів» краси наукової теорії. Простота і складність як естетичні поняття
7	Цінності розуму і віри. Раціональне й ірраціональне в науці
8	Соціокультурний контекст сучасної науки
9	Перспективи застосування потенціалістичної моделі знання на сучасному етапі розвитку людства

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри / викладача.

4. Критерії оцінювання результатів навчання з дисципліни

На заліку оцінюванню підлягають:

- володіння ключовими теоретичними знаннями про предмет дисципліни;
- здатність творчо мислити та синтезувати знання;
- уміння використовувати знання для розв'язання практичних завдань, зокрема:
 - використовувати історико-філософську спадщину в осмисленні та розв'язанні сучасних проблем;

- усвідомлювати зв'язки філософської спеціалізації з іншими інтелектуальними, науковими й гуманітарними практиками;
- формулювати та аргументувати актуальні філософські ідеї, доказово й обґрунтовано викладати результати дослідження;
- критично працювати з філософськими текстами, застосовувати різні методи аналізу та інтерпретації;
- здійснювати аналіз, оцінку і прогнозування соціальних, політичних, економічних та культурних процесів із застосуванням фахових знань;
- професійно проводити світоглядний аналіз та етико-ціннісну експертизу європейської та євроатлантичної інтеграції України.

Усні відповіді студентів на підсумковому контролі оцінюються за такою шкалою:

41-50 балів – високий (творчий) рівень навчальних досягнень студента характеризується засвоєнням не лише суттєвих ознак категорій і понять, а й розумінням їхніх зв'язків з іншими; знання узагальнені, системні, студент здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; навчальна діяльність має дослідний характер, у розумінні та викладі навчального матеріалу студент виявляє науковий підхід і творчі здібності, всебічне, систематичне й глибоке знання матеріалу; студент вміє визначати і виокремлювати смислові та методологічні відмінності філософії від інших форм мислення, зіставляти різні філософські традиції, встановлювати їх особливості; демонструє обізнаність у головних філософських методах та дослідницьких підходах; відповідає упевнено, не прив'язаний до записів; відповіді на питання вичерпні, вирізняються повнотою і точністю використаних термінів, матеріал викладається послідовно й логічно; студент вичерпно відповідає на додаткові запитання викладача. (Викладач має право поставити до трьох питань за змістом навчальної програми дисципліни, а не лише за темою питань, сформульованих у білеті).

30-40 балів – достатній (конструктивно-варіативний) рівень навчальних досягнень характеризується знанням суттєвих ознак понять (явищ), студент вільно оперує ними, тобто вирішує стандартні завдання, однак його розуміння пов'язане з одиничними образами, не узагальнене, студент не вміє переносити знання і використовувати їх в інших ситуаціях, при цьому студент виявляє досить повні знання матеріалу, не припускається у відповідях суттєвих неточностей, засвоїв основну літературу, рекомендовану навчальною програмою, доволі часто послуговується попередніми записами, дає повні відповіді на додаткові запитання викладача.

20-29 балів – середній (репродуктивний) рівень навчальних досягнень: студент вказує на ознаки поняття (явища), здатний вирішувати завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності, виявляє знання матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і роботи за спеціальністю; увага студента прикута до записів, зроблених під час підготовки до усної відповіді; студент припускається помилок, відповіді не повно розкривають проблеми; відповідає на додаткові поставлені запитання з помилками, однак спроможний за допомогою екзаменатора виправити їх.

6-19 балів – низький (рецептивно-продуктивний) рівень навчальних досягнень характеризується дифузно-розсіяним уявленням про категорії та поняття, на основі яких студент відрізняє їх від інших; студент відповідає, читаючи зроблені під час підготовки до усної відповіді записи, без допомоги яких у матеріалі орієнтується слабо, допускає принципові помилки; відповідає на додаткові поставлені запитання тільки за допомогою підказок екзаменатора, відповіді не розкривають проблеми, сформульовані у питаннях.

0-5 балів – студент не розкриває проблем, сформульованих у білеті, або торкається питань поверхово чи фрагментарно, не розкриваючи їх сутності. На додаткові запитання викладача відповіді не може.

Шкала оцінювання навчальних досягнень студентів: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

5. Засоби діагностики успішності навчання

Для поточного контролю: заслуховування доповідей і повідомлень на семінарських заняттях, термінологічні диктанти, аналіз різних видів повідомлень (наукової статті, доповіді, повідомлень у ЗМІ тощо), студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Для контролю самостійної роботи: анотації та конспекти опрацьованих першоджерел, підготовка есе (проекту), підбір відео, аудіо та текстового матеріалу за визначеною темою.

Для підсумкового контролю: залікові білети.

6. Форми поточного та підсумкового контролю

Цим курсом передбачені види роботи, які є обов'язковими для виконання та ті, які виконуються за бажанням студента/ки. Обов'язкові завдання передбачають можливість набрати певну кількість балів, якої вистачить на достатній рівень. Для того щоб досягти більш високого рівня, потрібно виконувати і необов'язкові види робіт. Перелік видів робіт та передбачена за їх виконання кількість балів наводяться нижче у таблиці:

Форми поточного контролю та кількість балів за їх виконання

№ п/з	Контрольні заходи	Обов'язкові або заохочувальні	Максимальна кількість балів за контрольний захід
-------	-------------------	-------------------------------	--

1	Перевірка знань отриманих на лекції	Обов'язково	2
2	Робота на семінарських заняттях – участь у дискусіях	Обов'язково	5
3	Письмові роботи, есеї (враховуючи домашні завдання – відповіді на проблемно-пошукові питання)	Обов'язково	10 (ЗМ1) 10 (ЗМ2) 10 (ЗМ3)

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)									Іспит	Сумарна к-ть балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	50	100
5	5	5	5	6	6	6	6	6		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Форма підсумкового контролю – іспит.

7. Рекомендована література

7.1. Базова (основна)

1. Марчук М. Г. Ціннісні потенції знання. Чернівці: Рута, 2001. 319 с.
2. Кримський С.Б. Ціннісно-смісловий універсум як предметне поле філософії. *Філософська і соціологічна думка*. 1996. №3-4. С.102-103.
3. Єрмоленко, А.М. Дискурс етичних норм та цінностей в сучасній німецькій практичній філософії [Текст] : дис... д-ра філос. наук: 09.00.05 / Єрмоленко Анатолій Миколайович ; НАН України, Ін-т філософії. К., 1996. 422 с.
4. Підлісний, М. М. Становлення філософської теорії цінностей (історико-філософський аналіз) [Текст] : дис... канд. філос. наук: 09.00.05 / Підлісний Михайло Миколайович ; Дніпропетровський держ. фінансово-економічний ін-т. Д., 2003. 180 арк.
5. Рябека, Є. О. Філософська парадигма цінностей демократичного суспільства в трансформаційний період [Текст] : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 / Рябека Євгенія Олександрівна ; Дніпров. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. Дніпро, 2020. 21 с.
6. Atiq, Emad H. (2021). Acquaintance, knowledge, and value. *Synthese* 199 (5-6):14035-14062.
7. Chiffi, Daniele (2020). *Clinical Reasoning: Knowledge, Uncertainty, and Values in Health Care*. Cham: Springer.
8. ChoGlueck, Christopher (2022). Imposing Values and Enforcing Gender through Knowledge: Epistemic Oppression with the Morning-after Pill's Drug Label. *Hypatia* 37 (2):315-342.
9. Dede, O. C. (2021). *Science and Values: A philosophical perspective on the justifiability of evidence based policymaking*. Dissertation, Erasmus Institute for Philosophy and Economics
10. Delgado, Abigail Nieves (2018). *Science, Politics and the Production of Biological Knowledge: New Trends and Old Challenges*. *Journal for General Philosophy of Science / Zeitschrift für Allgemeine Wissenschaftstheorie* 49 (3):467-473.
11. Knopes, Julia (2019). *Science, Technology, and Human Health: The Value of STS in Medical and Health Humanities Pedagogy*. *Journal of Medical Humanities* 40 (4):461-471.
12. Pinel, Clémence (2021). *Renting Valuable Assets: Knowledge and Value Production in Academic Science*. *Science, Technology, and Human Values* 46 (2):275-297.
13. Pinto, Manuela Fernández & Hicks, Daniel (2019). *Legitimizing Values in Regulatory Science*. *Environmental Health Perspectives* 3 (127):035001-1-035001-8.

14. Söderfeldt, Ylva ; Macnaughton, Jane ; Hallberg, Anna ; Gadebusch Bondio, Mariacarla ; Bradby, Hannah & Atkinson, Sarah (2021). Seeing the value of experiential knowledge through COVID-19. *History and Philosophy of the Life Sciences* 43 (3):1-4.
15. Steiner, Pierre (2021). Life, Knowledge and Values: A Tribute to John Stewart. *Constructivist Foundations* 16 (3):381-384.
16. Ureta, Sebastian (2021). Ruination Science: Producing Knowledge from a Toxic World. *Science, Technology, and Human Values* 46 (1):29-52.

7.2. Додаткова література

1. Adam Carter, J. & Pritchard, Duncan (2015). Knowledge-How and Epistemic Value. *Australasian Journal of Philosophy* 93 (4):799-816.
2. Carter, J. Adam ; Pritchard, Duncan & Turri, John (2018). The value of knowledge. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*.
3. Fazey, Ioan ; Schäpke, Niko ; Caniglia, Guido ; Hodgson, Anthony ; Kendrick, Ian ; Lyon, Christopher ; Page, Glenn ; Patterson, James ; Riedy, Chris ; Strasser, Tim ; Verveen, Stephan ; Adams, David ; Goldstein, Bruce ; Klaes, Matthias ; Leicester, Graham ; Linyard, Alison ; McCurdy, Adrienne ; Ryan, Paul ; Sharpe, Bill ; Silvestri, Giorgia ; Abdurrahim, Ali Yansyah ; Abson, David ; Adetunji, Olufemi Samson ; Aldunce, Paulina ; Alvarez-Pereira, Carlos ; Amparo, Jennifer Marie ; Amundsen, Helene ; Anderson, Lakin ; Andersson, Lotta ; Asquith, Michael ; Augenstein, Karoline ; Barrie, Jack ; Bent, David ; Bentz, Julia ; Bergsten, Arvid ; Berzonsky, Carol ; Bina, Olivia ; Blackstock, Kirsty ; Boehnert, Joanna ; Bradbury, Hilary ; Brand, Christine ; Böhme, Jessica ; Bøjer, Marianne Mille ; Carmen, Esther ; Charli-Joseph, Lakshmi ; Choudhury, Sarah ; Chunchhoti-Ananta, Supot ; Cockburn, Jessica ; Colvin, John ; Connon, Irena L. C. & Cornforth, Rosalind (2020). Transforming knowledge systems for life on Earth: Visions of future systems and how to get there. *Energy Research and Social Science* 70.
4. Gangas, Spiros (2011). Values, Knowledge and Solidarity: Neglected Convergences Between Émile Durkheim and Max Scheler. *Human Studies* 34 (4):353-371.
5. Gerken, Mikkel (2019). Pragmatic Encroachment on Scientific Knowledge? In Brian Kim & Matthew McGrath (eds.), *Pragmatic Encroachment in Epistemology*. Routledge.
6. Jones, Ward E. (1997). Why Do We Value Knowledge? *American Philosophical Quarterly* 34 (4):423 - 439.
7. Kendig, Catherine Elizabeth (2018). Grounding knowledge and normative valuation in agent-based action and scientific commitment. In Hauke Riesch, Nathan Emmerich & Steven Wainwright (eds.), *Philosophies and Sociologies of Bioethics: Crossing the Divides*. Cham, Switzerland: pp. 41-64.
8. Kvanvig, Jonathan L. (2003). *The Value of Knowledge and the Pursuit of Understanding*. Cambridge University Press.
9. Longino, Helen E. (ed.) (1990). *Science as Social Knowledge: Values and Objectivity in Scientific Inquiry*. Princeton University Press.
10. Miller, Boaz (2014). Science, values, and pragmatic encroachment on knowledge. *European Journal for Philosophy of Science* 4 (2):253-270.
11. Niiniluoto, Ilkka (2020). Social aspects of scientific knowledge. *Synthese* 197 (1):447-468.
12. Parker, Wendy S. & Winsberg, Eric (2018). Values and evidence: how models make a difference. *European Journal for Philosophy of Science* 8 (1):125-142.
13. Piller, Christian (2009). Valuing Knowledge: A Deontological Approach. *Ethical Theory and Moral Practice* 12 (4):413-428.
14. Plaisance, Kathryn ; Graham, Alexander V. ; McLevey, John & Michaud, Jay (2019). Show me the numbers: a quantitative portrait of the attitudes, experiences, and values of philosophers of science regarding broadly engaged work. *Synthese* 198 (5):4603-4633.
15. Turner, Stephen (2019). Causation, Value Judgments, Verstehen. In Edith Hanke, Lawrence Scaff & Sam Whimster (eds.), *The Oxford Handbook of Max Weber*. Oxford University Press.

16. Vélez León, Paulo (2018). Science and politics in democratic contexts I: Scientific practice [Ciencia y política en contextos democráticos I: La práctica científica]. Disputatio. Philosophical Research Bulletin 8 (7).

8. Інформаційні ресурси

Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://plato.stanford.edu>

List of academic databases. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_academic_databases_and_search_engines

Internet Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://iep.utm.edu>